

TAMPEREEN RATINA kylpi auringossa vapunaaton. Kunnat kaipaavat lisää talusasiantuntemusta varsinkin silloin, kun kuntien yhtiöt toimivat liikevaihdoiltaan suurilla markkinoilla.

Kuntien omistamien osakeyhtiöiden määrä on ollut nousussa. Omistajuus vaikuttaa olevan enemmän tai vähemmän retuperällä, ja kunnissa tarvittaisiin parempaa omistajaohjausta.

Asiantuntemusta kaivataan

VIERAILIJA

Veikko Vahtera

nakokulma
@aamulehti.fi

Kuntien omistamien osakeyhtiöiden määrä on ollut kovassa kasvussa ja niiden lukumäärä on kaksinkertaistunut viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vuonna 2013 kunnille asetettu yhtiöittämisvelvoite kilpailullisilla markkinoilla olevien toimintojen osalta lisäsi yhtiöiden määrää entisestään.

Kuntien omistamien yhtiöiden taloudellinen merkitys onkin nykyisellään huomattava. Tästä huolimatta kuntayhtiöiden omistajaohjaus vaikuttaa olevan kunnissa enemmän tai vähemmän retuperällä.

JULKISUUDESSA ON viime aikoina ollut esillä useita kuntayhtiöiden toimintaa koskevia epäselvyyksiä, joka osoittaa kuntayhtiöiden omistajaohjauksessa puutteita. Hyvä esimerkki tästä on kuntayhtiöiden hallitusten käyttö poliittisina mandaattipaikkoina.

Tampereen yliopistossa tehdyssä tutkimuksessa tarkasteltujen kuntayhtiöiden hallitusten jäsenistä 60 prosenttia oli henkilöitä, jotka olivat olleet edellisissä kuntavaaleissa ehdokkaina.

Lisäksi, kun huomioitiin se, että hallituksen jäseniksi oli valittu aiemmissa vaaleissa ehdolla olleita tai muita puolue toiminnassa toimivia henkilöitä, havaittiin kuntayhtiöiden hallitukset pääsääntöisesti poliittisiksi.

Hallituspaikkojen jakaminen poliittisesti oli vahva pääsääntö myös tutkituissa Tampereen kaupungin omistamissa osakeyhtiöissä.

Julkisuudessa on peräänkuulutettu hyvän hallinnon eli ns. corporate governancen merkitystä pörssi-yhtiöille. Pörssi-yhtiöitä koskevassa corporate governance -koodissa edellytetään, että hallituksen jäseneksi valittavalla on oltava tehtävän edellyttämä pätevyys, mahdollisuus käyttää riittävästi aikaa tehtävän hoitamiseen ja hallituksessa on oltava molempia sukupuolia.

HALLITUKSEN TEHTÄVIEN ja tehokkaan toiminnan kannalta on tärkeää, että hallitus koostuu riittävän monesta jäsenestä ja että jäse-

nillä on riittävä ja monipuolinen osaaminen sekä toisiaan täydentävä kokemus.

Riittävä toimialan ja liiketoiminnan osaaminen on hallituksissa välttämätöntä, jotta hallitus kykenee huolehtimaan osakeyhtiölain mukaisista tehtävistään.

Kuntayhtiöiden omistajaohjauksessa on selviä puutteita.

Säännöksillä koetetaan vahvistaa asiantuntijuutta.

Jos riittävän monipuolinen toimialan ja liiketoiminnan osaaminen puuttuu hallitukselta, on vaikea kuvitella sen kykenevän huolehtimaan itsenäisestä liiketoiminnallisesta päätöksenteosta, riittävästä toimitusjohtajan valvonnasta tai vaikkapa verokysymysten arvioimisesta.

Nämä asiat edellyttävät poliittisuuden sijasta substanssiosaamista.

Osaamisen saaminen kuntayhtiöihin on tarpeellista senkin takia, että yhtiöistä tuloutettavat voitot ovat monissa kaupungeissa keskeisiä peruspalveluiden rahoituslähteitä.

On syytä ihmetellä, että sukupuolirikiteeriä lukuun ottamatta hyvän yhtiökäytännön periaatteet eivät ole toistaiseksi saavuttaneet kuntayhtiöitä. Nykyisellään kuntayhtiöiden hallituksiin tuntuu pätevöittävän sovelias poliittinen tausta.

Poliittisesti valittu henkilö voi toki toisinaan omata myös kuntayhtiön toimialan substanssiosaamista tai muuta liiketoimintaosaamista. Tämä on kuitenkin poikkeus.

UUSI, TÄNÄ KEVÄÄNÄ voimaan tullut kuntalaki edellyttää, että kunnan tytäryhteisön hallituksen kokoonpanossa on otettava huomioon yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus.

Säännös tulee voimaan vasta vuonna 2017 ja se on tarpeen asiantuntijuuden vahvistamiseksi.

Kuntalain uusi säännös toimialan ja liiketoiminnan osaamisen edellyttämisestä hallitukselta ei

merkinne poliittisuuden poistumista kuntayhtiöiden hallituksista.

Lisäksi liiketoiminnan ja talouden edellyttämä asiantuntemuksen tarve vaihtelee yhtiön koon ja toimialan perusteella.

Esimerkiksi liikevaihdoiltaan suuret ja kilpailullisilla markkinoilla toimivat yhtiöt kaipaavat liiketoimintaosaamista pieniä ja kunnan omaan toimintaan painottuneita yhtiöitä enemmän.

Toivoa kuitenkin sopii, että jatkossa hallituksiin saadaan riittävä määrä aitoa toimialan ja liiketoiminnan asiantuntemusta. Tosin kuntien taloudellinen tilanne tuskin edes sallisi sitä, että osaamista vaativat tehtävät pidettäisiin jatkossa vain kuntapoliitikkojen mandaattipaikkoina.

Kirjoittaja on yritys juridiikan professori Tampereen yliopiston johtamiskorkeakoulussa.

KESKUSTELE AIHEESTA

Riittääkö kuntien johdossa taloudellista asiantuntemusta? Kirjoita jatkot palstalle nakokulma@aamulehti.fi